

Danmarks nye vandområdeplaner

De nye vandområdeplaner, som netop er sendt i et halvt års høring, indeholder en række indsatser for det danske vandmiljø med henblik på at leve op til vandrammedirektivets målsætninger. Samtidig er indsatsbehovet for yderligere reduktion af kvælstoftilførslen til vandmiljøet, som er opgjort i forbindelse med vandområdeplanerne, et input til det faglige grundlag for en fremtidig målrettet regulering.

HARLEY BUNDGAARD MADSEN

Regeringen udsendte den 22. december 2014 udkast til nye vandområdeplaner 2015 – 2021 i seks måneders offentlig høring som et led i implementeringen af EU's Vandrammedirektiv. Vandområdeplanerne omfatter Danmarks fire vanddistrikter og er baseret på en opdatering og videreførelse af de første vandplaner for perioden 2009 – 2015, som blev vedtaget endeligt den 30. oktober 2014. I forhold til de første vandplaner er det faglige grundlag blevet forbedret væsentligt, og der er fastlagt supplerende indsatser for vandløb, søer og marine områder med henblik på at nå vandrammedirektivets mål om god økologisk og kemisk tilstand eller godt økologisk potentiale. For grundvandet skal målet om god kvantitativ og kvalitativ tilstand opnås.

Det faglige grundlag

Det nationale overvågningsprogram NOVANA tilvejebringer i vid udstrækning datagrundlaget for vandområdeplanerne. Overvågningsprogrammet blev revideret i 2011 og tilpasset vandrammedirektivets overvågningsforpligtelser. NOVANA programmet er målrettet efter både at skabe et nationalt overblik over natur- og miljøtilstanden i Danmark, samt at kunne give viden om konkrete områder og lokaliteter i Danmark. NOVANA er således grundlag for bl.a. fastlæggelse af vandområdernes tilstand og indsatsbehov. NOVANA-programmet indeholder med sine delprogrammer et omfattende stationsnet inden for vandløb, søer, kystvande og grundvand. Denne kombination af nationalt overblik og konkret viden om specifikke områder

Foto 1. Spærring i Magtenbølle Bæk på Fyn, som foreslås fjernet ifølge vandområdeplanen. Foto: Jette Hansen

opnås ved, at delprogrammerne i NOVANA er tilrettelagt efter vandrammedirektivets principper ved en kombination af såkaldt kontrolovervågning og operationel overvågning.

Vandområdeplanerne er baseret på det aktuelle videngrundlag, som i vidt omfang er udviklet i et samarbejde med forskningsinstitutioner og rådgivere, herunder Aarhus Universitet, DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi samt DCA – Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug, GEUS og DHI m.fl. Dette videngrundlag udvikles og forbedres fortløbende i en fremadrettet proces, hvor bl.a. nye forskningsresultater inddrages, og nye udviklingsprojekter iværksættes for at forbedre videngrundlaget for vandområde-

planerne. I den forbindelse skabes også grundlaget for at inddrage flere kvalitetselementer i vurderingen af vandområdernes miljøtilstand. I vandområdeplan 2015-2021 er der således for såvel vandløb, søer og havet inddraget en række flere kvalitetselementer, end det var tilfældet i den første vandplan.

Med henblik på at forbedre det faglige grundlag for at fastlægge, hvilken indsats der er nødvendig for at bringe de danske søer og det marine miljø i god økologisk tilstand, har Miljøministeriet forud for Vandområdeplan 2015-21 iværksat et nyt omfattende fagligt arbejde hos Aarhus Universitet og DHI. Beregningerne herfra giver en væsentligt forbedret beskrivelse af sammenhængen mellem påvir-

kningsfaktorer og miljøtilstanden og giver mulighed for mere præcise beregninger af indsatsbehovet, end der forelå som grundlag for indsatserne i første generation af vandplaner.

I de nye beregninger for de danske fjorde og åbne kystvande tages der højde for tilførsler af næringsstoffer fra både Danmark og andre lande, den atmosfæriske deposition og næringsstoffrigivelse fra sedimentet. Der regnes på tilførsler og effekter af både kvælstof og fosfor. Der regnes desuden på flere kvalitetselementer end i den første vandplan. Det samlede resultat er et forbedret videngrundlag byggende på nyeste viden og metoder.

En del af dette modeludviklingsprojekt har også omhandlet udvikling af forbedrede grundvandsmodeller til belysning af bl.a. sammenhæng mellem vandindvinding og påvirkning af vandløb samt oplandsmodeller, som mere detaljeret end tidligere kan beregne kvælstofretentionen fra rodzone til recipient. Dette arbejde er udført i et samarbejde mellem GEUS, Aarhus Universitet og DHI.

En bred kreds af interessenter har været inddraget i udviklingen af de nye beregningsmodeller.

Der henvises i øvrigt til Naturstyrelsens hjemmeside, naturstyrelsen.dk, hvor de faglige udredningsprojekter mv., som indgår i det faglige grundlag for vandområdeplanerne, er fremlagt.

Vandområdeplanernes indsatsprogram

Vandområdeplanernes indsatsprogrammer omfatter konkrete indsatser, som skal gennemføres for at nå miljømålene for de mål-satte vandområder. Der er tale om indsatser, som supplerer såkaldte grundlæggende foranstaltninger, der gennemfører EU-lovgivning. Her er tale om fx sektorlovgivning, der gennemfører nitratdirektivet, byspildevandsdirektivet mv.

Indsatserne er fastlagt på baggrund af en opgørelse af indsatsbehovet, som udtrykker differencen mellem den maksimale mulige påvirkning ved målopfyldelse og den forventede påvirkning i 2021 med allerede besluttede tiltag mv. (baseline 2021). Indsatserne er endvidere fastlagt ud fra en vurdering af de mest omkostningseffektive foranstaltninger med henblik på at opnå miljømålene i vandområderne.

Vandløb

En lang række vandløb lever ikke op til miljømålene som følge af dårlige fysiske forhold og spildevandspåvirkning. Vandområdeplanernes indsatser er derfor rettet mod at forbedre de fysiske forhold og nedbringe spildevands-

Foto 2. Kvælstofvådområder indgår som virkemiddel i vandområdeplanen. Foto: Poul Rasmussen

belastningen.

Dårlige fysiske forhold har en negativ indvirkning på fisk, planter og smådyr, som er de kvalitetselementer, der måles på i forhold til vurdering af den økologiske tilstand. Særligt regulering af vandløb og etablering af rørlægninger og fysiske spærringer vurderes at udgøre den primære årsag til dårlige fysiske forhold. For at forbedre de fysiske forhold fokuserer indsatsprogrammet derfor på restaurering af vandløb, herunder åbning af rørlægninger og fjernelse af spærringer. Endvidere planlægges en indsats overfor okker.

Baggrunden for fastlæggelse af vandløbsindsatsen er, at kommunerne med bistand fra lokale vandråd i løbet af 2014 har udarbejdet forslag til indsatsprogrammets konkrete supplerende foranstaltninger til forbedring af de fysiske forhold i vandløb og okkerfjernelse. Forslagene er udarbejdet på baggrund af en statslig udmeldt ramme. For hvert hovedvandopland er der således udmeldt en økonomisk ramme. Endvidere er der udmeldt et antal km vandløb og et antal spærringer og okkerindsatser, for hvilke der inden for den økonomiske ramme, skulle gives forslag til konkrete indsatser med henblik på at sikre fuld målopfyldelse i de enkelte vandområder.

Kommuner og vandråd har endvidere fået stillet et virkemiddelkatalog til rådighed.

Kommuner og vandråd har på den baggrund udarbejdet forslag til, hvilke vandløb der skal påføres indsatser, samt hvilke virkemidler der skal tages i anvendelse for at sikre fuld målopfyldelse inden for det enkelte vandområde.

Naturstyrelsen har samlet vurderet, at ca. 6.300 km vandløb ud af de ca. 19.000 km vandløb, omfattet af vandplanlægningen, ikke opfylder miljømålet om god tilstand (eller godt økologisk potentiale) pga. dårlige fysiske eller kemiske forhold, under forudsætning af at forudsatte fysiske indsatser i vandplanerne for første planperiode gennemføres.

Det er på den baggrund besluttet, at der skal ske en væsentlig forbedring af den fysiske tilstand. Indsatsen fremgår af faktaboks 1.

Der er til indsatsen i alt afsat en samlet statslig ramme på 696 mio. kr. i perioden 2015-2021. Det er forventningen, at indsatserne samlet set vil forbedre tilstanden i op til 3.700 km vandløb.

Det er forudsat, at indsatserne gennemføres med statsligt tilskud og EU-medfinansiering via Hav- og Fiskeriprogrammet og Landdistriktsprogrammet.

Faktaboks 1. Indsatser for at forbedre den fysiske tilstand i vandløbene i 2015-2021 i Danmark

- Fysisk forbedring i form af restaureringstiltag på ca. 1.800 km vandløb
- Fjernelse af ca. 220 spærringer
- Etablering af ca. 40 okkeranlæg.

Indsatsen omfatter en lang række virkemidler fra smårestaureringer til større projekter i form af genslyngning og restaurering af hele ådale. Samlet forventes disse indsatser at kunne forbedre tilstanden i vandløb på op til 3.700 km.

Faktaboks 2. Indsatser for at reducere tilførslen af organisk stof til vandløbene i 2015-2021

- Forbedret spildevandsrensning på ca. 6.730 ejendomme i spredt bebyggelse
- Reduceret spildevandsbelastning fra ca. 357 regnbetingede udløb
- Forbedret spildevandsrensning på 14 fælles renseanlæg.

For Vandområdedistrikt Jylland og Fyn omfatter indsatsen:

- Forbedret spildevandsrensning på ca. 1.310 ejendomme i spredt bebyggelse
- Reduceret spildevandsbelastning fra ca. 241 regnbetingede udløb
- Forbedret spildevandsrensning på 10 fælles renseanlæg.

Spildevandsindsatsen

Ud over fysiske forhold er spildevandsbelastningen en meget væsentlig årsag til, at vandløbene ikke har en god økologisk tilstand.

Udledning af spildevand til vandområder sker primært fra fælles renseanlæg, regnbetingede udløb samt fra ukloakerede ejendomme i spredt bebyggelse. Spildevandet tilfører vandområderne organisk stof, kvælstof og fosfor.

Ud af de i alt ca. 19.000 km vandløb, som er omfattet af vandområdeplanerne, vurderer Naturstyrelsen på baggrund af bl.a. basisanalysen fra februar 2014, at der på landsplan er ca. 5.900 km vandløb, der ikke opfylder miljømålsætningen på grund af spildevandsudledninger. Det skyldes primært spildevandets indhold af iltforbrugende organisk stof, der påvirker vandløbenes smådyr negativt. Smådyr indgår som kvalitetselement i bedømmelsen af vandløbenes økologiske tilstand. Tilførslen af kvælstof og fosfor fra spildevandet har derimod en relativt lille betydning for miljøtilstanden i vandløbene.

Det primære formål med indsatsprogrammet i forhold til spildevand er på den baggrund en reduktion af tilførslen af organisk stof. Da de virkemidler, som anvendes, samtidig reducerer kvælstof- og fosforbelastningen, er der en positiv sideeffekt for miljøtilstanden i søer og kystvande.

Spildevandsindsatsen i vandområdeplanerne for 2015-2021 bygger oven på den tidligere besluttede indsats. Med vandplanerne for første planperiode, der blev vedtaget i 2014, forudsættes det, at der i første planperiode på landsplan gennemføres en indsats for ca. 35.000 ejendomme, 40 % af i alt ca. 600 regnbetingede udløb og 26 renseanlæg. På grund af forsinkelsen af vandplanerne for første planperiode er fristen for gennemførelsen af disse indsatser forlænget til 30. oktober 2016. Indsatsen overfor de ukloakerede ejendomme i første og anden vandplanperiode består hovedsagelig af den indsats, der udestår, efter at Folketinget i 1997 vedtog lovgivning, der kom til at indebære, at kommunerne via krav i amternes regionplaner skulle sikre forbedret rensning af spildevandet fra ca. 96.000 ejendomme, primært helårsbeboelser.

Med det foreliggende forslag til vandområdeplaner for anden planperiode 2015-2021 forudsættes indsatsen i vandplanerne 2009-2015 gennemført.

De samlede anlægsudgifter forbundet med spildevandsindsatsen i vandområdeplanerne 2015-2021 forventes at udgøre ca. 1.8 mia. kr. Som hovedregel finansieres omkostningerne forbundet med regnbetingede udløb og fælles renseanlæg som hidtil via forsyningsselskabernes spildevandstakster. For forbedret rensning i spredt bebyggelse afholdes omkostningerne som hidtil af de berørte husholdninger på baggrund af kommunale påbud, med mindre kommunen vælger en kloakeringsløsning.

Søer

Den væsentligste årsag til, at en stor del af de danske søer ikke har god økologisk tilstand, er tilførslen af fosfor, og indsatsprogrammet i vandområdeplanerne fokuserer derfor på fosforreduktion.

For søer, hvor et indsatsbehov over for fosfor kan opgøres, er der på landsplan opgjort et samlet indsatsbehov på ca. 120 tons.

En række danske søer opfylder ikke deres målsætning, selv om tilførslen af næringsstoffer fra omgivelserne er nedbragt. Dette skyldes ofte en kemisk og/eller biologisk "træghed" i søen. Sørestauration kan fremskynde en tilstand med klart vand og større udbredelse af undervandsplanter. På den baggrund fastlægges ud over fosforindsatsen en indsats for restaurering af udvalgte søer. Sørestauration er fastlagt, hvor fosforpåvirkning af en sø er ophørt, men hvor det vil forudsætte en aktiv indsats, hvis søen inden for 1-2 vandom-

rådeplanperioder ellers ikke kan opnå god tilstand.

Til ovenstående reduktion af fosfortilførslen til vandmiljøet i perioden 2015-21 er afsat i alt ca. 160 mio. kr. på landsplan. Der er hovedsageligt tale om tilskud til etablering af fosforvådområder samt en fortsættelse af en opkøbsordning for dambrug, der blev oprettet i 2014.

Kystvande

Langt størstedelen af de danske fjorde og åbne kystvande lever ikke op til miljømålene. Kystvandene er påvirket af en række presfaktorer, men den væsentligste årsag til, at der ikke er god økologisk tilstand i kystvandene, er for stor tilførsel af kvælstof. På den baggrund fokuserer indsatsen i vandområdeplanerne på at nedbringe kvælstoftilførslen til kystvandene. Den altovervejende kilde til den diffuse kvælstoftransport er tabet af kvælstof fra de dyrkede arealer.

Næringsstofbelastningen fra land er på landsplan reduceret med over 50 % for kvælstof og ca. 60 % for fosfor siden 1990'erne. Disse reduktioner har medført betydelige fald i koncentrationer af næringsstoffer i de kystnære områder, og der er en udvikling i gang med synlige forbedringer i den biologiske tilstand.

I Vandplan 2009 - 2015 blev der i forhold til kystvandene på landsplan opgjort et samlet indsatsbehov på ca. 19.000 tons kvælstof. Heraf blev der vedtaget en indsats svarende til en reduktion i tilførslen af kvælstof på ca. 9.000 tons, som med Vækstplan for Fødevarer fra april 2014 er ændret til ca. 6.600 tons kvælstof.

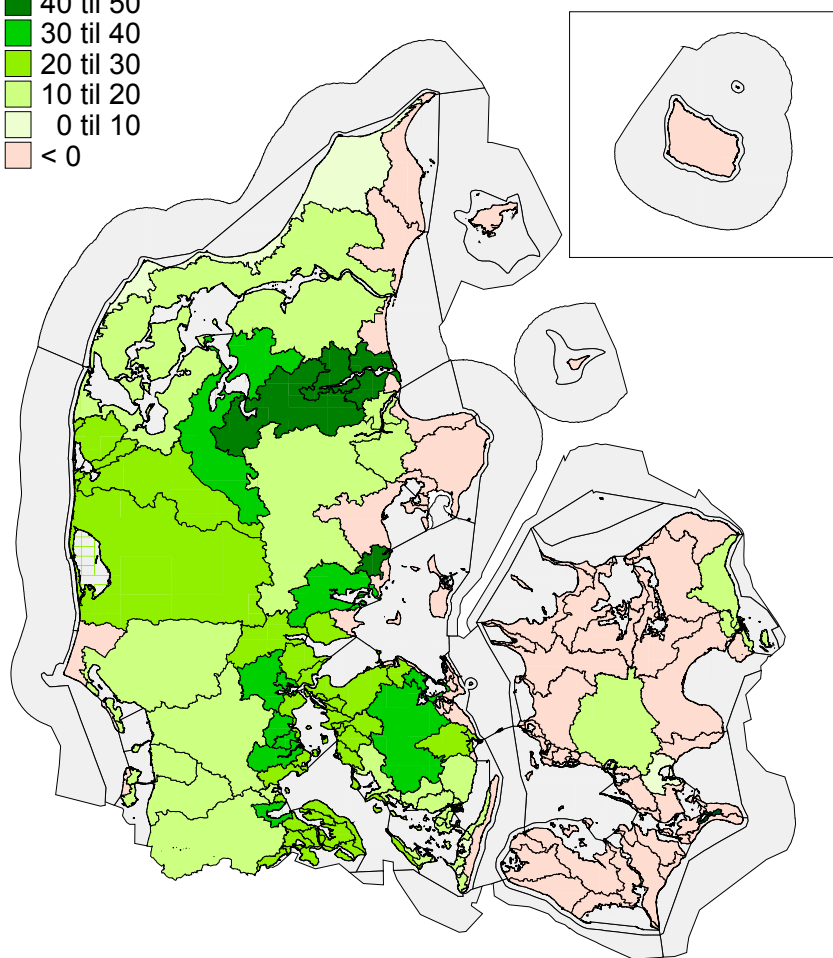
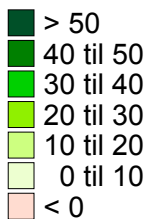
Aarhus Universitet opgør årligt den afstrømningskorrigerede tilførsel af kvælstof til kystvande. Der kan være variationer fra år til år i denne tilførsel. Der anvendes derfor i vandområdeplanerne et 5-årigt gennemsnit af den afstrømningskorrigerede tilførsel for perioden 2008 - 2012 for at sikre et robust udgangspunkt for fastlæggelse af indsatser. Den samlede belastning til kystvande på landsplan i gennemsnit for 2008 - 2012 er på ca. 56.900 tons kvælstof.

Faktaboks 3. Indsatser til forbedring af tilstanden i søerne i 2015-2021

- Der etableres ca. 900 ha fosforvådområder med en effekt på mindst 5 tons fosfor i søer.
- Der iværksættes sørestauration i 10-20 søer.
- Opkøbsordningen for dambrug, som blev etableret i 2014, fortsættes, og der forventes i planperioden opkøbt ca. 50 dambrug med en effekt på ca. 10 tons fosfor.
- Der afsættes midler til yderligere forskning i og dokumentation af nye virkemidler og videreudvikling af grundlaget for en målrettet fosforindsats i form af et fosforrisikokort, som kortlægger arealer med risiko for stort tab af fosfor til vandmiljøet.

Bruttoindsatsbehov

Procent af baselinebelastning 2021, deloplande

Figur 1. Bruttoindsatsbehov for kvælstof på deloplandsniveau, angivet som procent af baselinebelastning 2021.

En fremskrivning af effekterne af allerede besluttede, men endnu ikke fuldt gennemførte indsatser frem til 2021 (Baseline 2021), er beregnet af Aarhus Universitet til at være i størrelsesorden 6.000-7.400 tons kvælstof til kystvandene. Hertil kommer effekt fra vådområdeprojekter, spildevand og forsinkelser via grundvand, så effekten på landsplan bliver ca. 7.700 - 9.000 tons, eller som gennemsnit ca. 8.400 tons kvælstof set i forhold til belastningen i 2008-2012. Effekten er opgjort som udvaskning i rodzonen, og omregnet til effekt i kystvandene ved anvendelse af den kendte retention i oplandene (på baggrund af retentionsskort 2007/2008).

For at kunne beregne indsatsbehovet til at opnå god økologisk tilstand i kystvandene er det nødvendigt at kende det niveau for belastning, som det enkelte vandområde kan tåle (målbelastningen). Beregninger fra Aarhus Universitet og DHI viser, at hvis alle marine vandområder skal nå målbelastningen, vil det forudsætte, at kvælstofbelastningen på lands-

plan nedbringes med ca. 7.800 tons kvælstof, ud over baselineeffekten frem til 2021, idet et

samlet belastningsniveau på ca. 40.800 tons vil skabe forudsætninger for god økologisk tilstand i alle kystvande.

Opgørelsen af indsatsbehovet på hoved- og delvandoplandsniveau, viser, at der er stor forskel på størrelsen af indsatsbehovet til de enkelte fjorde og kystvande. Beregningerne viser generelt, at jo mere lukket en fjord/kystvand er, jo større er behovet for en kvælstofreduktion.

På figur 1 er vist det beregnede indsatsbehov fordelt på 119 marine vandområder. Indsatsbehovene til de enkelte vandområder er vist som procent af baselinebelastningen 2021. De udtrykker således det samlede indsatsbehov fra de enkelte deloplande fra såvel diffuse kilder som fra punktkilder.

De beregnede kvælstofindsatsbehov knytter sig alene til den danske andel af et konstateret behov for at reducere fx klorofylindholdet i et vandområde til miljømålet.

Som det fremgår af kortet (figur 1), er der for visse oplande opgjort et negativt indsatsbehov, når baselinereduktionen er realiseret i 2021. Dette indikerer, at der i pågældende områder på dette tidspunkt kan være mulighed for en øget belastning. Der skal i disse betragtninger dog tages højde for, at vand og stof i mange tilfælde udveksles mellem områder med forskellige indsatsbehov. Hvis man således øger belastningen i ét område kan det have indflydelse på målopfyldelsen i et tilstødt område. Såfremt dette vælges, betyder det, at den samlede målbelastning ikke er de ovenfor angivne 40.800 tons kvælstof, men ca. 42.000 tons kvælstof.

I faktaboks 4 er beskrevet, hvilke initiativer der i første omgang forventes igangsat på nationalt niveau for at adressere det beregnede

Foto 3. Ålegræs begroet med trådalger i Nakkebølle Fjord i Det Sydfynske Øhav. Foto Nikolaj Holmboe

Faktaboks 4. Den samlede nationale indsats for forbedring af tilstanden i kystvandet i 2015-2021

- Der etableres i planperioden ca. 8.800 ha vådområder med en samlet effekt på ca. 1.150 tons kvælstof i kystvande.
- Der gennemføres udtagning af ca. 5.400 ha lavbundslande med en effekt på ca. 150 tons kvælstof.
- Der planlægges etableret et stenrev i et fjordområde, hvor revet kan indgå i et fuldskala 5-årigt projekt til dokumentation af bl.a. stenrevs potentielle kvælstofeffekt samt bidrage til opfyldelse af Natura 2000-forpligtelser. Der er ikke fagligt grundlag for at estimere kvælstofeffekten på nuværende tidspunkt.
- Der opnås en reduktion på ca. 140-270 tons kvælstof i kystvande som følge af det forventede forbud mod gødsning af udpegede § 3-naturområder (del af Naturplan Danmark)
- Der gennemføres en spildevandsindsats, som vil forbedre tilstanden i vandmiljøet. Indsatsen medfører samtidig en reduceret kvælstoftilførsel til kystvande på ca. 40 tons.
- Der videreføres en opkøbsordning for dambrug, som blev oprettet i 2014. Kvælstofeffekten heraf anslås til ca. 80 tons kvælstof.
- Der afsættes midler til yderligere udredning og videnindsamling frem mod næste planperiode.

Der igangsættes et tværministerielt udvalgsarbejde, der skal beskæftige sig med udviklingen af de konkrete modeller for målrettet regulering, der kan bidrage til at reducere kvælstoftilførslen yderligere og på en omkostningseffektiv måde, herunder beskrivelse af de fordelingsmæssige konsekvenser. Udvalget skal også kigge nærmere på indsatsbehovet, og over hvor lang en periode indsatsen skal gennemføres. Der vil foreligge et endeligt beslutningsgrundlag efter sommerferien 2015.

indsatsbehov.

Samlet set drejer det sig om en reduktion af tilførslen af kvælstof svarende til ca. 1.600 tons kvælstof ud af det samlede opgjorte indsatsbehov på ca. 7.800 tons kvælstof.

Der er afsat i alt ca. 1,5 mia. kr. til indsatsen til reduktion af tilførslen af kvælstof til kystvande, hvoraf etablering af kvælstofvådområder udgør ca. 1,1 mia. kr., som forudsættes finansieret inden for rammerne af Landdistriktsprogrammet 2016-2020. Herunder forudsættes ligeledes finansieret 390 mio. kr. til en videreførelse af ordningen til udtagning af lavbundslande, som fra 2018 omlægges til at have primært fokus på reduktion af tilførslen af kvælstof til kystvande.

Målrettet regulering af landbrugets kvælstofudledning

Natur- og Landbrugskommissionen anbefalede i deres afsluttende rapport fra april 2013 en mere målrettet og differentieret regulering af kvælstof og fosfor som alternativ til den nuværende mere generelle regulering.

Det fremgår således af rapporten: "Der skal udvikles og gennemføres en ny, målrettet og differentieret regulering af landbrugets anvendelse af kvælstof. Reguleringen skal fastsætte kvælstofnormen for den enkelte landbrugsbedrift differentieret efter forskellige landbrugsarealers evne til at tilbageholde kvælstof, afgrødens betydning for kvælstofudvaskningen og sårbarheden for det pågældende vandom-

råde".

Regeringen har iværksat arbejdet hermed. I forbindelse med regeringens finanslovsaftale for 2014 og som opfølgning på Vækstplan for Fødevarer fra april 2014 er det aftalt, at der skal gennemføres et arbejde med henblik på en mere målrettet miljøregulering af landbruget.

Målet er, at den nye målrettede miljøregulering skal indføres med de første elementer fra 2016 og udbygges i takt med, at der tilvejebringes det nødvendige vidgrundlag.

Der igangsættes et tværministerielt udvalgsarbejde, der skal beskæftige sig med udviklingen af konkrete modeller for målrettet regulering, der kan bidrage til at reducere kvælstoftilførslen yderligere og på en omkostningseffektiv måde. Arbejdet skal tilvejebringe et beslutningsgrundlag efter sommerferien 2015.

I vandområdeplanerne er opgjort et kvælstofindsatsbehov for de enkelte fjorde og åbne kystvande. Indsatsbehovet, som er udtryk for sårbarheden af de pågældende vandområder, vil eventuelt kunne udgøre en del af grundlaget for en målrettet regulering. Hertil kommer en angiveligt udarbejdet af et forbedret retentionskort, som kommer til at angive den gennemsnitlige kvælstofreduktion for områder med en gennemsnitlig størrelse på ca. 1.500 ha. I forhold til det hidtil anvendte retentionskort, vil der blive tale om en væsentlig større detaljeringsgrad for beregningen af kvælstofretention.

Det er dog endnu ikke besluttet om, og i givet fald hvordan, et nyt retentionskort skal indgå i det faglige grundlag for en målrettet regulering.

HARLEY BUNDGAARD MADSEN, civilingeniør, er kontor- og områdechef i Naturstyrelsen med ansvar for vandmiljøovervågning og vandområdeplanlægning. e-mail: Habma@NST.dk. Naturstyrelsens adresse er Haraldsgade 53, 2100 København Ø.

Foto 4. Lindelse Nor i Det Sydfynske Øhav.

